

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОРУМ «ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНИ»
 АНТИКРИЗОВА РАДА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ

АНТИКРИЗОВА ПРОГРАМА СПІЛЬНИХ ДІЙ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ: НЕВІДКЛАДНІ РІШЕННЯ 2015-2016 РОКІВ

ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНА
 ПАЛАТА УКРАЇНИ

УКРАЇНСКАЯ
 АССОЦИАЦИЯ
 МЕБЕЛЬЩИКОВ

АНТИКРИЗОВА РАДА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ

Громадські організації, галузеві асоціації промисловців та підприємців, роботодавців України

Український союз промисловців і підприємців
Торгово-промислова палата України
Рада підприємців при КМУ
Союз хіміків України
Київська Торгово-промислова палата
Українська зернова асоціація
Асоціація «Укрлегпром»
Асоціація «Укроліяпром»
Українська асоціація підприємств чорної металургії
Українська асоціація меблевиків
Українська асоціація вторинних металів
Незалежна асоціація банків України
Асоціація міжнародних автомобільних перевізників України
Асоціація суднобудівників України «Укрсудпром»
Асоціація «Телекомунікаційна палата України»
Київська міська асоціація промисловості, будівництва, транспорту та зв'язку
Асоціація «Київ»
Асоціація фахівців з нерухомості (ріелторів) України
Спілка молочних підприємств
Асоціація українських виробників «Морозиво і заморожені продукти»
Асоціація з енергоефективності та енергозбереження
Українська вітроенергетична асоціація
Асоціація «УКРПИВО»
Асоціація "Союз птахівників України"
Асоціація «Укркондпром»
Спілка малих, середніх та приватизованих підприємств України
Асоціація сприяння бізнес-співпраці України та ЄС
Асоціація приватних закладів освіти м. Києва
Національна асоціація «Укрконсервмолоко»
Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу»
Європейська бізнес-асоціація
Аудиторська палата України
Американська торгівельно-промислова палата в Україні
Український кредитно-банківський союз
Асоціація «Укрводка»
Асоціація малих міст України
Українська асоціація операторів зв'язку «Телас»
Асоціація фермерів та сільськогосподарських підприємств України
Асоціація міжнародних експедиторів України
Інтернет Асоціація України
Асоціація українських автомобілевиробників «Укравтопром»
Ліга страхових організацій України
Українська асоціація вторинних металів

Національна асоціація «Укрцукор»
Асоціація «Укрцемент»
Асоціація «Укршкірпром»
Асоціація “Меблідеревпром”
Асоціація «Ліга машинобудівників та роботодавців України «УКРМАШБУД»
Асоціація виробників спеціальної техніки України «Укрспецтехпром»
Насінева асоціація України
Об'єднання підприємств хлібопекарної промисловості «Укрхлібпром»
Національна асоціація молочників України «Укрмолпром»
Спілка орендарів і підприємців України
Українська асоціація виробників тютюнових виробів «Укртютюн»
Асоціація енергоаудиторів
Асоціація «Теплиці України»
Асоціація портів України «Укрпорт»
Асоціація «Укрелектрокабель»
Спілка наукових та інженерних об'єднань України
Всеукраїнська асоціація пекарів
Біоенергетична асоціація України
Українська асоціація якості
Асоціація «КІІВ-МАФ»
Союз виробників сокової продукції України
Ліга нафтопромисловців України
Всеукраїнська рада народного контролю «Комітет народного контролю»
Відділення Міжнародної Асоціації ветеранів підрозділів антитерору «Альфа» у місті Києві
Відкритий міжнародний університет реформ «Майдан»
Всеукраїнське об'єднання учасників бойових дій та волонтерів АТО
ВМГО «Студентська республіка»

Реальний сектор економіки

ТОВ «Побужський феронікелевий комбінат»
ТОВ «Кнауф Гіпс Київ»
АТ «Мотор Січ»
ТОВ СП «НІБУЛОН»
ДП «НВКГ «Зоря»-«Машпроект»
ПрАТ «МТС Україна»
ДП «Антонов»
ПАТ «УкрАВТО»
ДП «НАЕК «Енергоатом»
ДП «Завод 410 Цивільної авіації»
ТОВ «ЕМВЕЙ УКРАЇНА»
ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод»

Наукові установи, учбові заклади, спеціалізовані друковані видання

Національна академія наук України
Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України

Інститут економіки промисловості при НАН України
Інститут економіки та прогнозування
Академія фінансового управління
Центр антикризових досліджень
Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
Європейський університет
Український інститут дослідження екстремізму
Академія енергетики України
Журнал «Пульс»

Органи законодавчої та виконавчої влади, представники яких залучались до роботи Антикризової ради громадських організацій

Депутатські фракції коаліції Верховної Ради України «Європейська Україна»
Комітет ВРУ з питань промислової політики та підприємництва
Комітет ВРУ з питань податкової та митної політики
Міністерство енергетики і вугільної промисловості України
Міністерство оборони України
Міністерство аграрної політики та продовольства України
Міністерство соціальної політики України
Міністерство охорони здоров'я України
Міністерство інфраструктури України

АНТИКРИЗОВА ПРОГРАМА СПІЛЬНИХ ДІЙ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ: НЕВІДКЛАДНІ РІШЕННЯ 2015-2016 РОКІВ

ЗМІСТ

Вступ.....	7
Поточна соціально-економічна ситуація.....	9
Повернення довіри до української банківської системи та удосконалення державної грошово-кредитної політики.....	10
Фіскальна політика та шляхи її вдосконалення.....	13
Промислова політика: підтримка національного товаровиробника.....	15
Агропромисловий комплекс.....	18
Реформування житлово-комунальної сфери та удосконалення тарифної політики.....	20
Енергетична безпека, енергоефективність, енергозбереження.....	21
Інноваційна політика як рушій економічного зростання України.....	23
Підвищення обороноздатності та розвиток оборонно-промислового комплексу.....	24
Приватизація державного майна.....	26
Ділова досконалість та конкурентоспроможність підприємств і організацій.....	27
Підтримка малого та середнього бізнесу.....	28
Підтримка проукраїнського бізнесу в зоні АТО.....	30
Боротьба з корупцією.....	32
Децентралізація влади, кадрова політика.....	33
Поглиблення співпраці з Євросоюзом, імплементація Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС.....	34
Експортна політика.....	36
Відновлення трудового потенціалу України.....	37
Перелік проблем, які мають бути вирішені невідкладно.....	38
Інформаційна довідка.....	40

ВСТУП

Протягом останніх двох років Україна вийшла на траєкторію виживання за історичними максимумами ризиків - загроз територіальній цілісності, падіння рівня життя, девальвації національної валюти, скорочення економічного потенціалу, показників експорту, накопичення державного боргу, зростання інфляції, нарощування депопуляції тощо.

На фоні безпрецедентного зростання загроз національній безпеці внаслідок агресії найбільшого зовнішньоторговельного партнера кризові тенденції опанували майже усі сектори економіки України.

Факторами, які найбільше дестабілізують економічну ситуацію в Україні, залишаються корупція, імітація реформ в реальному секторі економіки, сповільнення темпів впровадження судової реформи, неподолані наслідки девальвації національної валюти, дефіцит прозорості та координації у здійсненні фінансово-кредитної, валютно-курсової політики НБУ та уряду, несприятливий інвестиційний клімат, фіскальний тиск на бізнес, відсутність рішучих дій з припинення процесу зубожіння населення.

Деяке уповільнення темпів зниження окремих макроекономічних показників протягом останнього періоду, що видається владою як ознаки припинення падіння економіки, з огляду на низьку базу для порівняння лише зайве доводить: обрані рецепти для відновлення розвитку країни наразі не дають бажаного результату.

Накопичення проблем внаслідок непослідовних рішень, прийнятих на основі неглибоких прогнозів, різноспрямованих дій гілок влади у впровадженні змін, передусім в економічній сфері, на жаль продовжується.

Не менш значущою проблемою, що повинна була б взагалі зникнути із суспільної уваги після трагічних подій 2014 року, залишається брак комунікацій між суспільством та владою. Відсутність повноцінного взаємовідповідального діалогу влади і бізнесу є неприпустимою, оскільки абсолютно не відповідає глибині та масштабу викликів, що поставили перед державою та суспільством.

Майже рік тому з ініціативи об'єднань, асоціацій бізнесу була створена Антикризова рада громадських організацій України. Зараз у її складі близько 100 об'єднань, які представляють практично весь реальний сектор економіки України, експертне, наукове середовище. Антикрисловою радою було опрацьовано інтегральне бачення ділової спільноти – Антикрислову програму спільних дій влади та бізнесу.

Документ, зроблений на відкритій основі, в режимі майже онлайн-оновлення, із діагностикою основних проблем економічного розвитку країни та можливим набором інструментарію їхнього розв'язання. Він пройшов декілька стадій обговорення у різних форматах, був представлений очільникам держави, презентований у парламентських та урядових колах та наразі продовжує актуалізуватися.

Нинішня його редакція за результатами дискусій на різ-

Своєчасна реалізація хоча б частини наданих рекомендацій могла б призупинити руйнівну дію поточних тенденцій у соціально-економічній сфері та відновити довіру з боку населення, вітчизняної ділової спільноти та потенційних інвесторів до політики українського керівництва.

них майданчиках, зокрема під час розширених засідань Антикризової ради громадських організацій України та Правління УСПП в Кіровограді (30 червня) та Харкові (25 вересня), враховує поточні зміни макроекономічних показників та має на меті ініціювати відповідальний фаховий діалог влади та бізнесу стосовно спільних невідкладних дій протягом 2015-2016 років.

Своєчасна реалізація хоча б частини наданих рекомендацій, на нашу думку, могла б призупинити руйнівну дію поточних тенденцій у соціально-економічній сфері та відновити довіру з боку населення, вітчизняної ділової спільноти та потенційних інвесторів до політики українського керівництва.

ПОТОЧНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ

Темпи падіння реального ВВП у II кварталі 2015 року порівняно з відповідним періодом 2014р. (у постійних цінах 2010р.) уповільнилися до 14,6% (у першому кварталі 17,2%).

Індекс споживчих цін у вересні 2015р. становив 102,3%, з початку року 141,4%.

Середньомісячна заробітна плата за січень-серпень ц.р. досягла рівня 3975 грн, що на 495 грн більше аналогічного показника на початок року.

Реальна заробітна плата за 8 місяців 2015 року знизилася майже на 23% до відповідного періоду попереднього року.

Заборгованість із зарплати становить більше 2 млрд. грн. (зростання з початку року майже 52%).

Промислове виробництво за період січень-серпень 2015 року скоротилося на 18% до аналогічного періоду 2014 року, зниження продукції сільського господарства відповідно -5,8%.

Скорочення обсягів будівництва за підсумком січня-серпня 2015 року становило 24,6%. Спостерігається посилення негативної динаміки у житловому будівництві - понад 18%.

Підприємствами транспорту за січень-серпень 2015 року **перевезено 384,8 млн.т вантажів**, що склало 83,8% від обсягу перевезень вантажів порівняно з відповідним періодом 2014 року, зниження обсягів перевезення пасажирів становило 13%.

Обсяг прямих інвестицій в українську економіку за січень-червень 2015 року скоротився на 2,9 млрд дол.

Обсяг освоєних капітальних інвестицій за січень-червень цього року знизився на 9,2%. Негативну динаміку у надходженні інвестицій у поточному році, крім безпекової ситуації на сході країни, продовжують визначати: **погіршення фінансового становища виробників** (збитковість виробничої діяльності у січні-червні 2015 року зросла на 36,6% відносно аналогічного періоду 2014 року), **звуження кредитування** (обсяг кредитів у гривні, наданих нефінансовим корпораціям, станом на 1.07.2015 скоротився на майже 11% порівняно з аналогічним періодом минулого року).

Роздрібний товарооборот за період січень-серпень 2015 року зазнав негативної динаміки (-23,1%) до аналогічного періоду попереднього року, оптовий - близько - 14%.

Експорт товарів та послуг за підсумками січня-липня скоротився на 33%, **імпорт** - на 36,5%.

Експорт товарів за сім місяців скоротився за всіма галузями економіки, зокрема, **продукції металургійного комплексу** – в 1,7 рази (на 4,1 млрд дол. США), **мінеральних продуктів** – в 2,2 рази (на 2,2 млрд дол США), **продукції машинобудування** – в 1,9 рази (на 2,2 млрд дол. США), **АПК та харчової промисловості** - на 16,1% (на 1,5 млрд дол. США), **хімічної промисловості** – в 1,5 рази (на 0,8 млрд дол. США).

Найбільшим споживачем українських товарів у світі наразі є країни ЄС (32,7% від загального експорту), продовжує ра-

Деяке уповільнення темпів погіршення макроекономічних показників поряд із збереженням негативних тенденцій у розвитку соціально-економічної ситуації в країні визначають надто нестійкий характер подальших інституційних результатів перетворень, започаткованих урядом.

дикально знижуватися частка РФ (з 20,0% до 12,7%).

Зведений бюджет за січень-серпень 2015 року виконано із тимчасовим перевищенням доходів над видатками у сумі 28,3 млрд. гривень

Від приватизації державного майна за січень-серпень 2015 року надійшло до державного бюджету 0,122 млрд. грн.

Міжнародні резерви (за попередніми даними НБУ) на 01.10.2015 становили 12, 774 млрд. доларів США.

Збиток по системі банків за 8 місяців 2015 року оцінювався на рівні майже 48 млрд. грн., без урахування неплатоспроможних банків.

Державний та гарантований державою борг України станом на кінець серпня 2015 року становив 1,494 трлн. грн., зростання на 3 місяці - 74 млрд грн. **(відповідно 80,8 – 83,3% від прогнозного обсягу ВВП 2015 р. згідно трьох сценарних планів КМУ).**

З огляду на продовження кризових тенденцій у соціально-економічній ситуації в Україні Антикризова рада громадських організацій наполягає на необхідності зосередження зусиль влади та бізнесу на розв'язанні таких проблем:

I. ПОВЕРНЕННЯ ДОВІРИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ГРОШОВО- КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Банківський сектор України перебуває в скрутному становищі внаслідок девальвації національної валюти, неможливості залучення ресурсів на зовнішньому ринку, зниження довіри з боку населення, непрозорості надання рефінансування комерційним банкам та їхньої недостатньої ліквідності.

Недостатня скоординованість дій між НБУ та КМУ щодо врегулювання економічної ситуації та реалізації грошово-кредитної політики в інтересах стимулювання економічного зростання призвела до цілковитої втрати зв'язку між рівнем облікової ставки як орієнтира вартості залучених і розміщених грошових коштів на відповідний період та рівнем вартості ресурсів банківських установ.

НБУ продовжує жорстку грошово-кредитну політику, яка направлена на контроль руху валютної грошової маси. Зокрема, чинна Постанова Правління НБУ №160 від 03.03.2015 р. «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному ринку та валютному ринках України», окрім пролонгації дії минулорічних положень щодо обов'язкового продажу 75% валютної виручки і 90-денного терміну розрахунків за експортно-імпортними операціями, передбачає додаткові жорсткі норми, що створили перепони в здійсненні безперервного виробничого процесу та ускладнили збутову діяльність підприємств.

Несприятливі фактори, обумовлені чинними валютними об-

Несприятливі фактори, обумовлені чинними валютними обмеженнями при здійсненні експортно-імпортних операцій, а також продовження політики досить повільного корегування облікової ставки НБУ (протягом півріччя з 30% до 22%), консервують загрози деградації вітчизняного промислового комплексу.

меженнями при здійсненні експортно-імпортних операцій, а також продовження політики досить повільного корегування облікової ставки НБУ (протягом півріччя з 30% до 22%), консервують загрози деградації вітчизняного промислового комплексу. У розвинутих країнах облікова ставка коливається в межах до 1 відсотка. Найближчі до України країни (Польща – 1,5%, Угорщина – 1,35%, Туреччина – 7,5%) також матимуть безперечні переваги перед українським бізнесом з точки зору доступності до кредитних ресурсів.

Дії цих норм НБУ вже позначилися на скороченні експорту та імпорту на 13,5% та на 28,3% за 2014 рік та обумовили більш виразну негативно динаміку в першому півріччі цього року. При цьому ефект девальвації національної валюти на початку року не вплинув на нарощування обсягів експорту-імпорту (експорт – зменшення на 33,6%, імпорт – на 37,2%).

Фактично банківські установи згорнули серйозні програми кредитування.

До цього часу не подолано проблему відновлення довіри населення до банків. Обсяг депозитів фізичних осіб у національній валюті зменшився з початку року на 11,3%, – до 173,9 млрд. грн., а в іноземній валюті на 26,2% – до 10,1 млрд. дол. США. Продовжують вживатися заходи з вимивання «залишкових» інвестиційних ресурсів через розширення оподаткування, зокрема доходів від депозитів, обов'язкову конвертацію отриманих з-за кордону валютних коштів.

Для вирішення нагальних проблемних питань у сфері кредитної політики та фінансового сектору економіки пропонується здійснити низку таких заходів:

1.1 Розробити державну комплексну антикризову програму кредитування реального сектору економіки банками, що базуватиметься на ринкових підходах та адекватній вартості кредитних ресурсів.

1.2 Удосконалити систему рефінансування банків, що повинна мати довгостроковий характер та ґрунтуватися на створенні стимулів з розширення кредитування пріоритетних для держави галузей, впровадження програм імпортозаміщення, випуску соціально важливої продукції, реалізації проектів із енергоефективності та енергозбереження. Дана програма має містити вимоги до банків щодо їх життєдатності та позитивної динаміки кредитного портфелю за пріоритетними галузями економіки. При цьому ставка кредитів довгострокового рефінансування повинна бути визначена на рівні, що зміцнює зацікавленість банків у кредитуванні кінцевих позичальників. У разі зниження кредитного портфелю передбачити застосування штрафної ставки запозичення для банків-позичальників даного ресурсу, виходячи зі збільшення ставки за кожний відсоток зниження кредитного портфелю за звітний період.

1.3 Розробити невідкладні заходи із нарощування експортного потенціалу, у т.ч. з поступової та цілеспрямованої лібералізації валютного регулювання: зменшення частки обов'язкового продажу валютної виручки з 75% до 50%, а для деяких сфер – до 25%; скасування 90-денного строку розрахунків за операціями з експорту/імпорту товарів; збільшення строків

повернення валютної виручки з зовнішньоекономічних операцій для підприємств з довготривалим циклом виробництва (оборотно-промисловий комплекс, машинобудування тощо)

1.4 Вжити заходів із стимулювання нарощування у банківській системі кредитних портфельів у національній валюті.

1.5 Розробити механізм виведення проблемних активів з державних та системно важливих банків, визначивши критерії відбору кредитів, механізм (модель) управління проблемними активами та джерела ресурсів з державного бюджету для забезпечення цього процесу. Передбачити критерієм ефективності участі держави у капіталізації (націоналізації) банків відновлення кредитування реального сектору економіки та окупності державних інвестицій в капітал банків.

1.6 Запровадити механізми надання гарантій для кредитів підприємствам реального сектору, в першу чергу виробничій сфері, які будуть видаватися комерційними банками. Гарантія має покривати не менше 50% суми зобов'язань за кредитом. Оцінка прийнятності кредиту для надання гарантії має проводитися спеціально створеним уповноваженим агентством (Гарантійним агентством) або існуючим державним банком.

1.7 Прискорити запуск в Україні пілотних проектів кредитних гарантій для кредитів малому та середньому бізнесу в агросекторі з наступним поширенням цього досвіду на інші галузі, приділивши особливу увагу розвитку мікрофінансування в інтересах підтримки МСБ на територіях, що межують і з районами проведення АТО.

1.8 Увести норму, що скасує обов'язковий продаж валютної виручки підприємств, необхідної для виконання ними зобов'язань за валютними кредитами у вітчизняних банках в межах сум, які потрібні юридичній особі для погашення тіла кредиту та відсотків за користування, передбачити можливість автоматичного відшкодування ПДВ на суму проданої валютної виручки на внутрішньому ринку (можливо, безпосередньо НБУ).

1.9. Розробити програму реструктуризації валютних кредитів для окремих категорій позичальників за аналогами апробованих у світі програм. Запровадити дестимулюючі засоби для згорання валютного кредитування позичальників без достатніх валютних надходжень.

1.10 Запровадити механізм державних гарантій щодо проектів, які є пріоритетними для національної економіки.

1.11 Розробити механізм державних гарантій відшкодування коштів, які залишаються на рахунках суб'єктів господарської діяльності у банках, визнаних неплатоспроможними.

1.12 Розробити модель національного стабілізаційного фонду для врегулювання діяльності проблемних банків, що буде формуватися за рахунок диференційованих внесків банків залежно від розміру активів.

1.13 Переглянути систему вартісних показників, за досягнення яких необхідно отримувати дозвіл Антимонопольного комітету на концентрацію, зокрема в частині збільшення їх значень та врахування впливу концентрації на конкуренцію в Україні, шляхом розробки проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції».

II. ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Незбалансована податкова політика є наслідком відсутності дієвих реформ податкової системи, які стимулювали б бізнес працювати легально та прозоро. Ухвалення широко розрекламованої урядом податкової реформи насправді не призвело до зниження навантаження на фонд оплати праці. Не введено механізм контролю трансфертного ціноутворення, не запрацювала повною мірою система автоматичного відшкодування ПДВ, не вирішено питання із переплатою податків на прибуток суб'єктами господарювання.

За останні півтора року суттєво збільшено фіскальне навантаження на аграрний бізнес, який є сьогодні лідером економіки. Величину єдиного податку збільшено в 21 раз – до 2 млрд. грн. на рік, індексування бази для розрахунку орендної плати за сільськогосподарські угіддя – на 25 відсотків, зупинено відшкодування ПДВ при експорті зернових та олійних культур з України. Причиною неефективної податкової політики є усунення від участі у їх розробці громадськості та бізнесу, визначення у якості головного ідеолога податкової реформи Міністерства фінансів України, що надає всім рішенням у цій сфері суто фіскальний характер, а головною метою змін в оподаткуванні передбачає негайне короткочасне наповнення бюджету.

Так, запровадження СЕА ПДВ обернулося загрозою вимивання обігових коштів підприємств, що в умовах економічної кризи призводить до закриття бізнесів, стимулювання «втечі» з України інвесторів, виведення активів та підприємств до сусідніх країн, а також збереження передумов для бюджетного відшкодування ПДВ в ручному режимі, тобто залишання корупціогенних чинників у податковій системі. Невирішеним питанням є перехід на єдину систему бухгалтерського обліку, яка відповідатиме міжнародним стандартам.

Ще одним фактором, дія якого призводить до вимивання обігових коштів, збільшення собівартості продукції/послуг, втрати конкурентоспроможності підприємств, є сплата додаткового імпортного збору. Негативний ефект від впровадження додаткового імпортного збору, а саме подорожчання сировини, технологій, обладнання, комплектуючих, уже переважив його власний фіскальний ефект, оскільки обертається скороченням внутрішнього виробництва, збільшенням цін на вітчизняну продукцію як на зовнішніх, так і на внутрішньому ринках.

Зважаючи на це, Антикризова рада громадських організацій виступає з таких позицій реформування системи оподаткування:

2.1. Забезпечити реформування Державної фіскальної служби та посилення громадського контролю за діяльністю служби.

2.2. Забезпечити скорочення кількості та обсягів податкової звітності, розширення можливостей безперешкодного дистанційного звітування та сплати податків (електронні сервіси).

2.3. Забезпечити прозорість та передбачуваність податко-

Незбалансована податкова політика є наслідком відсутності дієвих реформ податкової системи, які стимулювали б бізнес працювати легально та прозоро.

вої системи за рахунок:

- створення публічної бази виданих індивідуальних податкових консультацій (без зазначення платника);
- удосконалення процедури апеляційного оскарження рішень фіскальних органів.

2.4. Відмовитися від виключно каральної моделі податкового контролю:

- скасувати штрафні фінансові санкції до платників податків, які без оскарження податкового повідомлення-рішення сплатили донараховані платежі;
- виключити з доходної частини Державного бюджету надходження від штрафів та пені;
- спростити систему адміністрування при використанні реєстраторів розрахункових операцій та скасувати вимогу щодо застосування РРО для підприємців другої групи;
- заборонити на законодавчому рівні кримінальне переслідування особи за ухилення від сплати податків до остаточного узгодження податкових зобов'язань;
- встановити особисту фінансову відповідальність працівників податкових та митних органів за втрати, яких зазнали суб'єкти підприємницької діяльності через незаконні дії або бездіяльність чиновників;
- розповсюдити дії Закону «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» на податкові органи.

2.5. Зменшити фіскальне навантаження на фонд оплати праці до рівня, який би дозволив максимально легалізувати тіньові доходи з поступовим скасуванням ЄСВ.

2.6. Скасувати авансові внески податку на прибуток підприємств.

2.7. Модернізувати податок на прибуток:

- розрахунок об'єкта оподаткування податком на прибуток проводити, виходячи із сформованого згідно МСФО або П(С)БО фінансового результату у фінансовій звітності. При цьому обмежити право фіскальних органів на перевірку фінансового результату, визначеного за правилами бухгалтерського обліку. З 2016 року перейти на оподаткування розподіленого прибутку із запровадженням мінімальних платежів.

2.8. Реформувати податок на додану вартість:

- адміністрування податку на додану вартість проводити з забезпеченням прав платників податку, відшкодування ПДВ в автоматичному режимі, посиленням відповідальності фіскальної служби за несвоєчасне повернення ПДВ;
- створити та оприлюднити реєстри платників ПДВ, що мають заборгованість з бюджетного відшкодування;
- скасувати норми щодо електронних рахунків системи електронного адміністрування ПДВ.

2.9. Забезпечити створення єдиного загальнодоступного реєстру ставок з податку на майно.

2.10. Вимагати запровадження відповідних стимулів щодо модернізації виробництва та створення робочих місць за рахунок звільнення від сплати ПДВ при імпортуванні високотехнологічного обладнання, яке не виробляється в Україні.

У ході впровадження податкових змін потребують розв'язання також проблеми скасування додаткового імпортного збору, скорочення ставки рентних платежів з добути енергоресурсів, скасування оподаткування пенсій працюючих пенсіонерів, що вимиває із сфери виробництва кваліфіковані кадри.

III. ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА: ПІДТРИМКА НАЦІОНАЛЬНОГО ТОВАРОВИРОБНИКА

Найбільшою загрозою для нашої держави є деіндустріалізація, наслідком якої може стати повне руйнування промисловості, падіння економіки до рівня сировинної, що неминуче потягне за собою зубожіння населення та країни в цілому.

Темпи падіння промислового виробництва, яке триває вже 35 місяців (з листопада 2012 р.), у 2015 р. зберігаються на високому рівні (-18 % протягом січня-серпня до аналогічного періоду 2014 року).

Спад виробництва є наслідком зниження попиту та значного скорочення торгівельних зв'язків із Російською Федерацією. За січень-серпень 2015 р. частка РФ в експорті української продукції скоротилася з 20% до 12,7%.

Різке підвищення індексу цін виробників – в середньому до 42,5 % за підсумками I півріччя 2015 р., на фоні зниження внутрішнього платоспроможного попиту, утворює ризики збуту на внутрішньому ринку, і відтак – подальше скорочення випуску промислової продукції. Так, вперше з кризового 2008 року у серпні ц.р. в Україні припинилося виробництво легкових автомобілів.

Частка збиткових підприємств у I півріччі зросла до 42,3%.

Відповідні тенденції ускладнюються втратою виробничого потенціалу на території Криму та у зоні конфлікту на Донбасі, що негативно позначається на внутрішній виробничій кооперації та експортному потенціалі.

Спад промислового виробництва стався, щонайперше, через відсутність цільових програм розвитку промисловості України та зрив напрацьованих раніше концепцій. Реорганізація Мінпромполітики та поглинання цього відомства Мінекономрозвитку не надали відповіді щодо орієнтирів державної промислової політики, що потребує значно масштабнішої роботи та вимогливого підходу до фаховості державного менеджменту, враховуючи наявну специфіку кожної галузі вітчизняної індустрії та ступінь накопичених проблем, особливо в її високотехнологічному сегменті.

Зараз в Україні відсутня промислова політика, яка містила б заходи з підвищення конкурентоспроможності економіки, покращення інвестиційних умов, підтримки національного товаровиробника, механізми і джерела фінансування модернізації промислових потужностей, реалізацію політики

Темпи падіння промислового виробництва, яке триває вже 35 місяців (з листопада 2012 р.), у 2015 р. зберігаються на високому рівні (-18 % за період 7 місяців)

імпортозаміщення та державного протекціонізму, шляхи нарощування виробництва продукції із високою доданою вартістю і збільшення частки такої продукції в загальному обсязі промвиробництва України.

Підтримку та захист національного товаровиробника і забезпечення економічного зростання необхідно впроваджувати за такими напрямками:

3.1. Утворити уповноважений орган у сфері державного управління промисловою політикою.

3.2. Розробити і прийняти Державну програму інноваційного розвитку промислового комплексу.

3.3 Розробити законодавство, що має на меті формування та розвиток кластерної промислової політики та створення відповідних механізмів державного управління

3.4. Відновити кредитування реального сектору економіки.

3.5. Спрямувати діяльність уряду на пошук можливостей збільшення обсягів державного замовлення на продукцію вітчизняних товаровиробників та розширення внутрішнього ринку для продукції вітчизняних товарів.

3.6. Проводжувати активну антимонопольну політику у напрямку ліквідації державних установ (підрозділів) центральних органів виконавчої влади, що надають комерційні господарські послуги на договірних засадах.

3.7. Прискорити дерегуляцію господарської діяльності на засадах прозорості, уніфікації та автоматизації адміністративних процедур, взаємної відповідальності сторін. В рамках здійснення дерегуляції необхідно здійснити наступні заходи:

- удосконалити дозвільні процедури у сфері господарської діяльності шляхом запровадження процедури видачі документів дозвільного характеру за допомогою засобів телекомунікацій (в електронному вигляді) та скорочення переліку документів, які вимагаються від суб'єкту господарювання для одержання документу дозвільного характеру;

- визначити перелік адміністративних послуг та плати за їх надання шляхом розробки відповідного законопроекту «Визначення переліку адміністративних послуг та розміру плати за їх надання»;

- скасувати регуляторні акти, які ускладнюють ведення підприємницької діяльності;

- переглянути (затвердити) критерії визначення ступенів ризику у сферах господарської діяльності;

- створити інтегровану базу даних контролюючих органів, що має забезпечувати автоматичне віднесення суб'єктів господарювання до груп залежно від ступеня ризику від провадження господарської діяльності, визначення періодичності проведення планових заходів кожним з органів державного нагляду (контролю), оприлюднення інформації про нормативні вимоги до конкретних видів підприємницької діяльності.

3.8. Стимулювати розбудову торговельної інфраструктури внутрішнього ринку з високим рівнем сервісу та стандартів продажу продукції, зниженням бар'єрів доступу вітчизняних ви-

робників до ринку, надання правової та інформаційної підтримки їх збутовій діяльності.

3.9. Активізувати застосування засобів нетарифного регулювання, які не суперечать нормам СОТ, у тому числі щодо контролю за якістю, безпекою, відповідністю імпортованих товарів фітосанітарним та ветеринарним нормам в разі значної дестабілізації торговельного балансу.

3.10. Зменшити кількість обов'язкових документів, які подаються для здійснення адміністративних процедур під час експорту/імпорту, передбачивши внесення відповідних змін до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зменшення кількості документів, необхідних для митного оформлення».

3.11. Впровадити концепцію «єдиного вікна», зокрема визначення процедури взаємодії контролюючих органів з митними органами під час пропуску та митного оформлення вантажів, виключення дублюючих функцій та скасування вимог щодо використання паперових документів для цілей перетину кордону України й проходження митного та супутніх контролів.

3.13. Внести зміни до Закону України «Про митний тариф України» в частині скасування ввізних мит на устаткування та обладнання, які ввозяться на митну територію України для модернізації виробництв, та сировину, яка не видобувається в Україні.

3.14. Внести зміни до Митного кодексу України в частині безумовного випуску товарів, що імпортуються, у вільний обіг за заявленою вартістю та більш ефективного застосування інструменту пост-аудиту.

3.15. Прискорити розгляд та прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зняття регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства в Україні та стимулювання інвестицій)» № 1058 від 27.11.2014 р.

3.16. Запровадити систему відкритих електронних торгів під час здійснення державних закупівель. Державні закупівлі залишаються найбільшим джерелом втрат державних коштів. У 2014 році 29,8% держзакупівель відбулися за неконкурентною процедурою, тобто – були проведені за процедурою закупівлі у одного учасника. За I квартал 2015 року було укладено договорів на закупівлю товарів, робіт, послуг за державні кошти на суму 17,86 млрд. грн. За відкритою процедурою закупівлі було проведено майже 23% процедур закупівель (згідно даних Держкомстату).

IV. АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС

Агропромисловий комплекс є одним із найважливіших секторів національної економіки; у 2014 р. в АПК було сформовано 10,2 % ВВП країни, експортовано продукції на 16,8 млрд дол. США, що становило 31,1 % товарного експорту України.

Позитивна тенденція виробництва сільськогосподарської продукції в 2014р. (індекс обсягу сільськогосподарського виробництва зріс на 2,8%, обсяг виробленої продукції склав понад 20% внутрішнього валового продукту та понад 30% у структурі загального експорту тільки товарної групи 1-24), а також стабільна робота галузі в попередні три роки стала запорукою того, що у 2010 році був прийнятий достатньо збалансований бюджет державної підтримки виробників аграрної продукції та зібрані, в тому числі і внаслідок надзвичайно сприятливих погодних умов, високі врожаї зернових та олійних культур, які і зумовили зростання економічних показників галузі в цілому.

Але різка девальвація національної валюти призвела до збільшення операційних витрат аграрних підприємств всіх напрямків виробництва майже в чотири рази. Низька підприємств тваринницької галузі опинилися перед загрозою закриття. Зниження продукції сільського господарства за період січень-серпень 2015 року до аналогічного періоду 2014 року становить 5,8%.

Скотарство стало найзбитковішою галуззю сільського господарства. У виробників уже повністю відсутня будь-яка мотивація щодо вирощування худоби. Стабільне зменшення поголів'я в середньостроковій та довгостроковій перспективі нанівець зведе виробництво яловичини та молока в Україні.

У 2014р. чисельність поголів'я ВРХ у всіх категоріях господарств зменшилась на 3,4%, зокрема в сільськогосподарських підприємствах – на 7,1 %. Ця тенденція продовжується в поточному році. В усіх категоріях господарств поголів'я ВРХ зменшилось на 6% (станом на 01.10.2015р.).

Вперше за останні роки зменшилось поголів'я птиці в сільськогосподарських підприємствах (на 2,2% в 2014р. та на 3,6% за січень-вересень 2015р.), а також свиней.

В зв'язку з падінням купівельної спроможності населення щонайменше на 20% деякі виробники молочної та м'ясної продукції скоротили обсяги виробництва, особливо ті, які більшість своєї продукції реалізують на внутрішньому ринку. За 9 місяців на 14,6% скоротилося виробництво яєць (до січня-вересня 2014 р.).

Сучасна модель функціонування сільськогосподарського виробництва не спроможна забезпечити вирішення соціально-економічних проблем села, реалізувати повною мірою той потужний природно-ресурсний потенціал, яким володіє галузь. Цьому заважає низка системних перешкод:

- перманентне подовження мораторію на продаж сільськогосподарських угідь, нагромадження тіньових оборудок і безпрецедентна корупція у сфері земельних відносин;
- галузева незбалансованість сільського господарства;

Сучасна модель функціонування сільськогосподарського виробництва не спроможна забезпечити вирішення соціально-економічних проблем села, реалізувати повною мірою той потужний природно-ресурсний потенціал, яким володіє галузь.

- неефективне використання ресурсного потенціалу, спрощення технологій, особливо у рослинництві. За експертними оцінками, середньогалузевий рівень фондооснащеності 1 га сільськогосподарських угідь в Україні останніми роками став у 3-7 разів нижчим порівняно з розвинутими країнами світу.

- низький рівень державної підтримки сільського господарства та дефіцит коштів (брак інвестицій, важкодоступність кредитів);

- низький рівень аграрної логістики (технічні втрати зерна в Україні досягають 15 % річного врожаю, тоді в країнах Європи та в США цей показник не більше 1- 2 %).

- невідповідність української сільськогосподарської та харчової продукції європейським стандартам.

Подальша адаптація господарської діяльності в сільському господарстві до європейських та світових умов вимагає реалізації завдань за такими пріоритетними напрямками:

4.1. Забезпечення збереження чинної системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників;

4.2. Стимулювання розвитку дрібнотоварного сільськогосподарського виробництва шляхом надання організаційно-економічної допомоги у створенні та функціонуванні фермерських господарств сімейного типу з подальшим їх об'єднанням в сільськогосподарські кооперативи;

4.2. Надання державної підтримки для здешевлення страхових платежів, затвердження переліку сільськогосподарської продукції, яка підлягає страхуванню, переліку сільськогосподарських страхових ризиків і об'єктів страхування;

4.4. Забезпечення розвитку об'єктів інфраструктури зберігання і транспортування сільськогосподарської продукції (заготівельних пунктів, зерносховищ, елеваторів, логістичних центрів тощо) завдяки запровадженню принципу «єдиного вікна» для пришвидшення проходження дозвільних процедур,

4.5. Спрощення процедури укладання експортних контрактів безпосередньо сільгоспвиробниками, зокрема через створення експортних асоціацій;

4.6. Розвиток місцевих сільськогосподарських ринків і ярмарків.

V. РЕФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ

Житловий фонд країни фактично не розвивається. Питома вага загальної площі житлового фонду України, обладнаної водопроводом, за 20 років збільшилася лише на 9,8% (60,3%), каналізацією – майже на 10% (57,2%), газом – на 3,4% (83,3%).

Тарифи у сфері ЖКГ зросли: на електроенергію з 1 вересня на 23%, на опалення — на 70% порівняно з минулим роком; тарифи на газ за останні півроку збільшилися в декілька разів. Значне зростання вартості енергетичних ресурсів для населення негативно відобразилося на платоспроможності громадян та споживчому попиті. Житлово-комунальна сфера потребує негайного реформування. Щонайперше – це приведення якості комунальних послуг у відповідності до їхньої вартості, а також найшвидше впровадження енергоефективних технологій.

Впродовж 2011-2013 рр. за кошти ЄБРР реалізовувався проєкт «Технічна підтримка підвищення енергоефективності у житлових будинках». Результатом реалізації цього проєкту стало впровадження низки національних стандартів із енергетичної ефективності будівель, а також запуск інформаційного ресурсу з питань підвищення енергоефективності у житловому секторі в Україні («Теплий дім»). В 2015 році ЄБРР запланував відкрити Україні кредитну лінію для реалізації наступного проєкту з енергоефективності в житловому секторі – «Технічна допомога для підтримки інвестицій в енергоефективність у житлових будинках». Зазначені проєкти направлені на запровадження в Україні положень Директиви про енергетичну ефективність будівель № 2010/31/ЄС.

Сучасні технології дали б змогу українцям значно заощаджувати на послугах ЖКГ, натомість програми з енергоефективності гальмуються, а громадяни витрачають на сплату комунальних послуг все більші суми.

Така ситуація в країні призводить до зниження споживчого попиту, заморожування внутрішнього ринку та ускладнень в оплаті населенням своїх рахунків (в т.ч. за комунальні послуги). Зокрема, заборгованість населення з оплати житлово-комунальних послуг на кінець серпня становить близько 12,2 млрд грн, що наприкінці року вірогідно зросте з огляду на збільшення тарифів на газ та електроенергію.

За січень-травень поточного року кількість домогосподарств, яким призначено субсидії, становили майже 762,19 тис.ос. Загальна сума призначених субсидій за 5 місяців становила 235,1 млн. грн., що в 6 разів більше, ніж за аналогічний період 2014 р. (або на 196,4 млн. грн.). Середній розмір призначеної субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг на одне домогосподарство у травні 2015 року збільшився порівняно з відповідним періодом минулого року у 4,0 рази і становив 267,6 грн.

Житловий фонд країни фактично не розвивається. Питома вага загальної площі житлового фонду України, обладнаної водопроводом за 20 років збільшилася лише на 9,8% (60,3%), каналізацією – майже на 10% (57,2%), газом – на 3,4% (83,3%).

VI. ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ, ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

На цей час правове регулювання паливно-енергетичного комплексу має несистемний характер та характеризується відсутністю рамкового закону, який встановлював би основні засади та підходи до регулювання відносин в електроенергетичному, ядерно-промисловому, вугільно-промисловому та нафтогазовому комплексах.

Окремі безсистемні законодавчі зміни в енергетичній галузі погіршують вже функціонуючу систему або вводять перехресне (приховане) субсидування одного суб'єкта господарювання іншим, без жодної гарантії повернення утриманих коштів.

Серед головних, найбільш чітко визначених негативних характеристик, що впливають на надійність і економічність енергогенерації, енергопередачі і енергоспоживання, можна виділити такі:

- питомі енерговитрати на виробництво одиниці внутрішнього валового продукту, які на порядок перевищують світові показники;

- транспортні втрати електроенергії в електромережах;

- застаріле устаткування і технічні засоби управління технологіями електроенергетичного виробництва, передачі електроенергії і споживання, що не відповідають сучасному рівню в аспекті надійності – більш, ніж на порядок, а з економічності – у декілька разів;

- технічні засоби обліку спожитої електроенергії, що не мають функцій гарантій повної її оплати.

Забезпечення енергетичної незалежності вимагає прискорення розвитку ядерної енергетики та збереження 50%-ої частки АЕС у виробництві електроенергії.

Головними цілями у цьому напрямку є:

- підтримання високого рівня ядерної та радіаційної безпеки АЕС;

- будівництво нових та продовження терміну експлуатації діючих енергоблоків, будівництво сховища відпрацьованого ядерного палива;

- забезпечення безпеки поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами;

- диверсифікація постачання ядерного палива;

- стабілізація і зміцнення фінансового стану та платоспроможності атомних електростанцій.

Розвиток альтернативних джерел енергії

В умовах енергетичної кризи окремої уваги заслуговує питання забезпечення сприятливих умов для виробництва енергії з альтернативних джерел, якими Україна володіє в достатній кількості. З цією метою пропонується створити Центр наукового, дослідницького, виробничого розвитку альтернативної енергетики та захисту біосфери України.

Формування в суспільстві культури енергозбереження та реалізація програми з енергозбереження

Для цього необхідно:

- встановити, що при впровадженні заходів енергозбереження та підвищення енергоефективності тарифи на теплову енергію залишаються незмінними протягом 5-7 років;
- кошти, зекономлені від впровадження заходів з енергозбереження та підвищення енергоефективності, заміни природного газу альтернативними видами палива, зараховуються на рахунок зі спеціальним режимом використання;
- заборонити державним органам, в т.ч. судовим виконавцям, накладати арешт на рахунок зі спеціальним режимом використання;
- встановити, що ціна на альтернативні види палива не повинна перевищувати загальної собівартості його виробництва та граничного рівня рентабельності 20%;
- заборонити спалювання альтернативних видів палива (біомаси) в будь-яких місцях, крім як в установах, що виробляють теплову та електричну енергію;
- зобов'язати Державне агентство лісових ресурсів забезпечити котельні, які працюють на деревині та її відходах, необхідними обсягами сировини за ціною з рентабельністю до 20%.

VII. ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК РУШІЙ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Інноваційна діяльність в Україні знаходиться на вкрай низькому рівні, це пояснюється недостатністю фінансування наукової діяльності (прикладних досліджень, розробок), а також недостатністю стимулів для провадження інноваційної діяльності. Зокрема, за підсумками 2014 року в Україні було здійснено наукових і науково-технічних робіт в обсязі 0,7% від ВВП, при цьому обсяг фінансування наукової діяльності становив 0,49% від ВВП (в ЄС в 2011 році - 2,02% ВВП).

Внаслідок недостатнього фінансування поступово скорочується кількість організацій, які здійснюють наукові дослідження. Несприятлива макроекономічна ситуація призводить до зниження інноваційної активності підприємств. За підсумками 2014 року 16,1% підприємств займалися інноваційною діяльністю та лише 12,1% промислових підприємств впроваджували інновації у своє виробництво.

Зважаючи на незадовільний стан впровадження інновацій, необхідно передбачити більш адекватну державну фінансову підтримку, систему інструментів стимулювання науково-технічної, інноваційної діяльності, а також впровадження інновацій у виробництво шляхом:

7.1. Створення національних/державних програм та фондів для фінансування науково-технічної діяльності.

7.2. Запровадження системи податкових пільг: спеціальні норми амортизаційних відрахувань, створення резервів неоподаткованого прибутку, інвестиційні надбавки, котрі виплачуються податковими відомствами, - надання податкових кредитів та «податкових канікул» тощо.

7.3. Створення за галузевим принципом потужних інтегрованих науково-виробничих структур, що об'єднані спільним ринком, з подальшими утворенням науково-виробничих комплексів і застосуванням державного замовлення на їх продукцію. Це дозволить послабити гостроту проблем охорони та передання інтелектуальної власності, а також сертифікації інноваційної продукції, підвищити ефективність використання результатів НДДКР і наблизити дослідницьку діяльність до конкретних запитів ринку.

7.4. Співробітництво між ВНЗ, науковими установами, представниками бізнесу та державних органів з конкретних питань підвищення ефективності інноваційної діяльності, впровадження у навчальні програми окремих курсів стосовно сучасної підприємницької та інноваційної діяльності, ознайомлення з прикладами економічно ефективного впровадження результатів досліджень

Необхідно забезпечити повноцінну участь України як асоційованого члена в реалізації рамкової програми ЄС з наукових досліджень та інновацій "Горизонт 2020" (загальний фонд близько 80 млрд. євро), що створить основу для структурних реформ у науково-інноваційній сфері України, а також сприятиме скороченню відтоку наукових кадрів із держави.

Необхідно забезпечити повноцінну участь України як асоційованого члена в реалізації рамкової програми ЄС з наукових досліджень та інновацій "Горизонт 2020" (загальний фонд близько 80 млрд. євро), що створить основу для структурних реформ у науково-інноваційній сфері України, а також сприятиме скороченню відтоку наукових кадрів із держави.

VIII. ПІДВИЩЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ТА РОЗВИТОК ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Різде погіршення динаміки розвитку реального сектору економіки пов'язане, у тому числі, зі зменшенням основних економічних показників підприємств оборонно-промислового комплексу. Це свідчить про низьку спроможність економіки України протистояти тим викликам та загрозам, які постали перед державою у зв'язку зі збройним протистоянням на сході України. Брак якісного стратегічного менеджменту, корупція, торгівля застарілою зброєю стала демотивуючим чинником для державного сектору оборонної промисловості, коли прибуток можна було отримувати фактично без вкладання суттєвих коштів у розвиток промислової бази та технологій.

На даний час підприємства ОПК не здатні в повному обсязі, своєчасно та якісно забезпечити виконання потреб сектору оборони та безпеки держави. Попри постійну присутність у двадцятці (чи навіть у десятці) найкрупніших постачальників зброї, експортний потенціал України поступово виснажується.

Причини цього мають комплексний характер, що визначається такими чинниками:

- критичний рівень фізичного і морального зносу основних виробничих фондів,
- структурна деформація та незбалансованість оборонної промисловості, скрутний фінансовий стан більшості підприємств ОПК,
- відсутність обігових коштів та інвестресурсів, низька ефективність використання науково-виробничої бази тощо.

На подальший процес диверсифікації та пошук місця ОПК в інтеграційних процесах з ЄС впливатимуть значні диспропорції вітчизняних оборонних підприємств та галузей, чинні обмеження європейських партнерів щодо допуску до співробітництва у сфері виробництва озброєння та військової техніки іноземних товаровиробників.

Найбільш значущим питанням залишається заміщення розриву коопераційних зв'язків з Російською Федерацією, що зумовило необхідність термінового вирішення проблеми мінімізації імпортозалежності, особливо критичної в ракетно-космічній промисловості, авіабудуванні, суднобудуванні, двигунобудуванні, радіоелектроніці.

З метою забезпечення модернізації ОПК пропонується визнати як пріоритетні такі напрямки узгоджених дій влади та бізнесу:

8.1. Формування організаційно та функціонально збалансованої структури ОПК, забезпечення поглибленої інтеграції науки та виробництва, розробка заходів із реалізації Концепції Державної цільової програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2020 року.

8.2. Створення за галузевим принципом потужних інтегрованих науково-виробничих структур і на їх базі державних корпорацій, підпорядкованих суб'єктам управління об'єктами державної власності в ОПК.

8.3. Реорганізація підприємств, визначення напрямів їх консолідації, оптимізації та перепрофілювання, впровадження економічних стимулів для взаємодії наукових установ та виробничих комплексів різних форм власності, державно-приватного партнерства.

8.4. Впровадження економічних механізмів державної підтримки оборонного сектору економіки для відновлення його стратегічної ролі в системі національної безпеки та забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку.

8.5. Визначення переліку базових та критичних технологій та підтримки інновацій в ОПК.

8.6. Проведення дієздатних механізмів фінансового оздоровлення підприємств, які виконують державне оборонне замовлення, реалізують зовнішньоекономічні контракти, залучені до програм із імпортозаміщення, енергоефективності виробництва та енергозбереження.

8.7. Удосконалення системи стандартизації та уніфікації продукції військового та цивільного призначення, у т.ч. впровадження стандартів міжнародної організації зі стандартів (ISO), стандартів, що адаптовані до ЄС та НАТО згідно з розробленою «Дорожньою картою реформування системи стандартизації в оборонній сфері на 2015-2018рр.».

8.8. Надання правової та державної підтримки підприємствам ОПК при впровадженні міжнародних стандартів, створення загальнодоступної електронної бази нормативних документів зі стандартизації.

8.9. Створення системи державного замовлення щодо підготовки робітничих, технічних та інженерних кадрів для задоволення потреб ОПК (відновлення діяльності учбових комбінатів на підприємствах, профільних професійно-технічних закладів, спеціалізованих кафедр у ВНЗ тощо та забезпечення їхнього правового та соціального захисту).

8.10. Невідкладним є також розробка законопроекту «Про визначення як пріоритетних оборонних галузей промисловості та надання їм державної підтримки».

ІХ. ПРИВАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА

З урахуванням негативного досвіду приватизації державного майна в попередні роки необхідно змінити філософію приватизації об'єктів державної власності, неприпустиме штучне прискорення процедури приватизації. Необхідно забезпечити громадський контроль та впровадити різні підходи до управління об'єктами державної власності (приватизація, публічно-приватне партнерство, оренда, концесія, зміна менеджменту та залучення іноземного висококваліфікованого менеджменту).

Потребує доопрацювання чинна нормативна база, оскільки вона не відповідає сьогоднішнім викликам та завданням приватизації, суперечить тезам програмних документів (Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Коаліційній угоді) та несе певні ризики для економіки країни. Відтак є доцільним:

9.1. Привести у відповідність всю нормативну базу для проведення заходів з приватизації об'єктів державного майна у 2015-2017 рр.:

9.2. Забезпечити прозору та ефективну процедуру приватизації об'єктів державної власності:

9.2.1. Провести інвентаризацію об'єктів державної власності.

9.2.2. Провести аудит державних підприємств.

9.2.3. Провести техніко-економічний аналіз та розрахунки ефекту від приватизації кожного об'єкту державної власності, розробити комплекс заходів з підвищення ефективності таких об'єктів з урахуванням їх специфіки, фінансового стану, місця та ролі в аспекті регіональної політики.

9.2.4. Підвищити ефективність управління збиткових державних підприємств шляхом заміни керівників та системи менеджменту.

9.2.5. Визначити прозорі умови приватизації та забезпечити надання рівних умов для інвесторів з придбання об'єктів приватизації.

9.2.6. Встановити чіткі критерії при визначенні інвестора (зокрема, в частині недопущення інвесторів з країн-агресорів та тих, що мають відношення до терористичної діяльності) та процедури здійснення контролю за приватизованими об'єктами щодо дотримання інвесторами взятих на себе зобов'язань (залучення власних коштів, збереження робочих місць, збільшення прибутковості, обсягів виробництва та реалізації тощо).

9.2.7. Забезпечити виключення політичної складової з процедури приватизації та обмежити вплив на цей процес з боку фінансово-промислових груп, що мають монопольне становище у відповідних галузях.

9.2.8. Забезпечити запровадження різних підходів та альтернативних форм, таких як цільова приватизація конкретної галузі, публічно-приватне партнерство, оренда, концесія із максимальним забезпеченням досягнення цілей та завдань щодо ефективного управління об'єктами державної власності та забезпечення балансу інтересів держави та інвесторів.

9.2.9. Забезпечити громадський контроль за процесом приватизації та його публічність.

Необхідно змінити філософію приватизації об'єктів державної власності, неприпустиме штучне прискорення процедури приватизації. Дуже важливо запровадити громадський контроль та різні підходи до управління об'єктами державної власності.

Х. ДІЛОВА ДОСКОНАЛІСТЬ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ

Необхідно якнайшвидше розробити та затвердити засади активної державної політики сприяння підприємствам і організаціям у вдосконаленні на засадах сучасних європейських підходів і кращих практик. На найвищому державному рівні має бути задекларована престижність досконалих організацій і процесів їх вдосконалення, має бути проголошено: «Чим досконаліша організація, тим комфортніше їй в державі».

З метою перетворення вітчизняних підприємств, організацій і установ на соціально спрямовані, забезпечення їх організаційної досконалості й конкурентоспроможності в умовах інтеграції до ЄС, а також створення умов для суттєвого підвищення ефективності реформ, конкурентоспроможності економіки та сталого розвитку України в цілому доцільно:

10.1. здійснити перерозподіл функцій і відповідальності у сфері ділової досконалості на засадах системного менеджменту із закріпленням:

а) методології стандартизації в галузі менеджменту - за Національним органом стандартизації;

б) методології розвитку і вдосконалення систем менеджменту - за відповідними провідними інститутами НАН і МОН України;

в) організації застосування цільових систем менеджменту на базі стандартів - за органами виконавчої влади, відповідальними за конкретні цілі (менеджмент якості - за Мінекономрозвитку, екологічний менеджмент - за Мінприроди, енергоменеджмент - за Міненерго тощо);

г) сприяння розвитку руху за ділову досконалість підприємств, організацій і установ на засадах системного менеджменту - за Мінекономрозвитку;

10.2. Внести зміни до законів України про Кабінет Міністрів України, центральні і місцеві органи виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо їх відповідальності за мотивацію, створення умов та сприяння громадськості, підприємствам, організаціям і установам у постійному удосконаленні, зокрема із застосуванням Моделі САФ (Загальна схема оцінювання, Common Assessment Framework), як це практикується у країнах ЄС;

10.3. Запровадити реальні економічні стимули для досконалих товаровиробників і надавачів послуг, які запровадили енерго- і ресурсозберігаючі технології, маловідходні, безвідходні та екологічно безпечні технологічні процеси, що забезпечили їм підвищення продуктивності виробництва та випуск продукції з поліпшеними характеристиками;

10.4. Розробити та поетапно запровадити програми багаторівневого навчання й підвищення кваліфікації працівників усіх галузей з питань менеджменту з суттєвим поглибленням знань щодо соціальної відповідальності і сталого розвитку, а також організаційної досконалості, зокрема на засадах менеджменту якості, екологічного менеджменту, менеджменту безпеки тощо.

ХІ. ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Малий та середній бізнес, самозайнятість є сьогодні рятувальним кругом для людей, адже велика промисловість України переживає кризові часи, що, як і необхідні процеси модернізації економіки та диверсифікації ринків, призводить до вивільнення працюючих. Саме мале підприємництво здатне підхопити естафету економічної активності, вирішити проблему безробіття, забезпечення ринків товарами та послугами. Держава повинна зробити все можливе, щоб громадяни могли заробляти за рахунок власного розуму та праці забезпечити роботою себе і ще кількох співгромадян, а відтак – повноцінно утримувати свої родини і будувати майбутнє.

За даними 2015 року малий та середній бізнес дає роботу 75% зайнятих на підприємствах України (7,3 млн. осіб). Питома вага МСБ у реалізації продукції по відношенню до всіх суб'єктів економіки становить 52% (ЄС- 56%).

Враховуючи значну частку малого і середнього бізнесу в економіці України, його підтримка сприятиме поживленню економічного зростання, зниженню безробіття, а також сталому розвитку країни.

Водночас сьогодні мале та середнє підприємництво найбільше потерпає від адміністративного тиску та зловживань з боку фіскальних і контролюючих органів та існує в умовах відсутності доступу до фінансових ресурсів. Протягом 2015 року фактично припинили свою діяльність, але юридично не мають відповідного статусу 891 тисяча юридичних осіб та 731 тисяча фізичних осіб-підприємців.

За оціночними розрахунками, сума фактично наданих кредитів МСП за рік скоротилась у реальному обсязі практично у 2 рази при номінальному зростанні на 15%. Частка кредитів в капіталі МСБ становить 20% проти 60% у розвинених країнах. Переважно підприємства реінвестують у розвиток бізнесу власні прибутки та інвестиції засновників підприємств. Середня вартість кредиту - 22%, що є високою ціною в умовах економічного спаду.

Суттєвими перепонами для підприємницької діяльності є складність та часті зміни документів податкової звітності, упередженість контролюючих органів та судів при розгляді відповідних скарг та позовів. Вразливим чинником для подальшого розвитку МСБ є незбалансованість його структури: більше половини від загальної кількості суб'єктів малого та середнього підприємництва зайняті у торгівлі, лише 7% - у промисловості.

Для забезпечення підтримки і розвитку малого та середнього бізнесу в країні необхідно:

11.1. Реалізувати норми Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI;

11.2. Прискорити розробку стратегії розвитку малого та середнього бізнесу, та забезпечити її реалізацію. На основі загальнодержавної стратегії спільно із органами місцевого самоврядування розробити програми регіонального і місцевого розвитку малого та середнього бізнесу;

Мале та середнє підприємництво найбільше потерпає від адміністративного тиску та зловживань з боку фіскальних і контролюючих органів та існує в умовах відсутності доступу до фінансових ресурсів.

11.3. Прийняти загальнодержавну програму кредитування МСБ, передбачивши застосування інструменту кредитних гарантій через посередників – фонди кредитних гарантій, створення регіональних гарантійних товариств та надання відстрочки платежів по гарантованим кредитам тощо;

11.4. Зберегти спрощену систему оподаткування, забезпечити незмінність глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України у чинній редакції;

11.5. Уряду України під час імплементації Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом запровадити принципи Акту з питань малого бізнесу для Європи (Small Business Act for Europe) з виконанням рекомендацій, викладених в оцінці «Індекс політики щодо малого і середнього бізнесу: Країни Східного партнерства 2012 – Прогрес у реалізації Закону про малий бізнес для Європи», проведеної ОЕСР у співпраці з Єврокомісією, Європейським фондом освіти та ЄБРР.

11.6. З метою створення умов для збереження та можливого розвитку в першу чергу малого та середнього підприємництва, збереження наявних робочих місць є необхідним прискорити розгляд та невідкладне прийняття наступних законів:

- «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» №1256 від 04.12.2014 р.;

- «Про внесення змін до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (щодо створення умов для детенізації роботи малого підприємництва)» №1060-1 від 27.11.2014 р.;

- «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України (щодо застосування реєстраторів розрахункових операцій)» №1718 від 13.01.2015 р.;

- «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відміни фіскального та адміністративного тиску на доходи фізичних осіб» №1877 від 29.01.2015 р.;

- «Про внесення змін до Податкового кодексу України, до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих положень» №1918 від 02.02.2015 р.

11.7. Внести зміни до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» щодо поширення його дії на органи Державної фіскальної служби;

XII. ПІДТРИМКА ПРОУКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ В ЗОНІ АТО

Виживання в умовах збройного конфлікту на території країни, наслідками якого стали утворення непідконтрольних владі територій, руйнування та зупинка виробничих потужностей, розрив логістичних зв'язків, сформувало об'єктивні причини для зростання збитковості суб'єктів господарювання. Зазначене стосується, насамперед, добувної промисловості та деяких галузей переробної промисловості (металургійне виробництво, виробництво хімічних речовин і хімічної продукції). Збереження значної непідконтрольної території на сході країни формує передумови для розвитку нелегального бізнесу. За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку, у I кварталі 2015 року рівень тіньової економіки порівняно з відповідним періодом 2014 року збільшився до 47% від обсягу офіційного ВВП.

За даними Мінсоцполітики, з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції до інших регіонів переселено понад 1,5 млн осіб. Понад половину внутрішньо переміщених осіб зафіксовано у Донецькій та Луганській областях.

У порівнянні з 2013 роком частка находжень до бюджету з боку потужних підприємств Донбасу знизилася втричі. Однією з головних проблем є скорочення кількості зайнятого населення (найнижчий рівень зайнятості по країні у Донецькій області - 50,5%), що призводить до зростання соціальної напруги.

Проблеми розвитку підприємництва на територіях, що межують із районами проведення АТО:

Неможливість перспективного планування комерційної діяльності через вірогідність дестабілізації політичної та безпекової ситуації під прямим впливом зовнішніх чинників.

Відсутність комплексного бачення влади щодо подальшого розвитку цих територій на фоні недієздатності профільних відомств, передусім створеної в структурі Мінрегіонрозвитку Державної агенції з питань відновлення Донбасу, що не одержала необхідного бюджетного забезпечення та організаційної підтримки КМУ.

Ігнорування проблем проукраїнського бізнесу на неконтрольованих територіях, що ускладнюється фактичним існуванням гібридної форми організації господарської діяльності (стосується, передусім, залізниці та електроенергетики, спільна інфраструктура яких розташована як на тимчасово окупованих, так й контрольованих територіях проведення АТО).

Ігнорування наявних потреб підприємств та підприємців, які евакуювались із зони АТО (обмежена спроможність підприємців серед внутрішньо переміщених осіб, особливо малого бізнесу, самостійно забезпечувати переведення бізнесу на контрольовані території, обмежений доступ до кредитних ресурсів).

Напрями координації спільних зусиль влади та бізнесу:

12.1 Розробити та затвердити державну цільову програму для впровадження сталого соціально-економічного розвитку окремих районів сходу України, передбачивши відновлення

Виживання в умовах збройного конфлікту на території країни, наслідками якого стали утворення територій, непідконтрольних владі, руйнування та зупинка виробничих потужностей, розрив логістичних зв'язків сформувало об'єктивні причини для зростання збитковості суб'єктів господарювання.

роботи існуючих виробництв, здійснення структурної модернізації потужностей, диверсифікацію експортних поставок продукції і розширення її внутрішнього споживання, а також структурну модернізацію виробничих потужностей

12.2. Забезпечити повноцінну діяльність Державної агенції з питань відновлення Донбасу, що має одержати необхідне бюджетне наповнення та організаційну підтримку КМУ.

12.3. Розробити програму зайнятості передусім за рахунок відновлення інфраструктурних об'єктів в Донецькій області через значну кількість внутрішньо переміщених осіб.

12.4. Продовжити до кінця 2016 року дію мораторію на проведення планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання органами державного нагляду.

12.5. Сприяти в рамках соціальної адаптації учасників військових дій під час АТО забезпеченню їхньої зайнятості, створінню соціальних підприємств, залученню потенційних замовників їхньої продукції.

XIII. БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ

Корупція є найглобальнішою українською проблемою, яка нівелює позитивні результати реформ, стримує економічний розвиток країни, прилив іноземних інвестицій. Тому першоосновою реформ в країні має бути боротьба з корупцією та реформування судової системи. При цьому антикорупційне очищення влади має здійснюватися за принципами прозорості, гласності, рівності всіх перед законом, незворотності покарання та особливої відповідальності держслужбовців за доручену справу.

Потребує реформування та оновлення найбільш корумпована сфера – судова гілка влади. Корумпованість судової системи стримує прилив іноземних інвестицій в економіку України, адже інвестори не спроможні захистити свої права власності.

Значний рівень корупції і зловживань спостерігається в державних закупівлях, що відображається в неконкурентних умовах вибору переможців торгів та затягуванні процесу закупівлі, що являється неприпустимим. За підсумками минулого року 47,6% державних закупівель було здійснено за неконкурентною процедурою, а обсяг зловживань в системі державних закупівель, за різними оцінками експертів, складає 20-30% від загального обсягу торгів. Однак, втрачаючи такий вагомий державний фінансовий ресурс, з незрозумілих причин уряд та парламентарі затягують процес запровадження в Україні системи електронних державних закупівель, про що свідчить відкликання законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про здійснення державних закупівель» (щодо удосконалення системи державних закупівель та електронних закупівель)».

Органам державної влади спільно з громадськими організаціями та об'єднаннями бізнесу необхідно розробити та реалізувати ефективні заходи з протидії рейдерству, комплексні дії щодо посилення кримінальної відповідальності посадових осіб за неспроможність захисту прав власників.

Бізнес-організаціям спільно з органами влади треба брати участь у контролі за дотриманням законодавства із захисту прав власності, антикорупційних законів, проведенням громадської експертизи законів та нормативних актів, концепцій і програм з питань протидії корупції тощо.

З метою активізації боротьби з корупцією в Україні першочергово необхідно здійснити низку заходів:

- посилити особисту відповідальність посадових осіб (чиновників) за здійсненню шкоду майну, втрати, які суб'єкти підприємницької діяльності зазнали через незаконні дії або бездіяльність чиновників;
- забезпечити найскоріше кадрове наповнення Національного Антикорупційного бюро;
- прийняти Закон України «Про устанovu бізнес-омбудсмена».

XIV. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ, КАДРОВА ПОЛІТИКА

Урядом та парламентарями було здійснено значний крок в сфері бюджетної та владної децентралізації за рахунок внесення необхідних змін до Бюджетного кодексу України. Місцеве самоврядування отримало більшу фінансову незалежність від Держбюджету, можливість самостійно визначати ставки та базу оподаткування певних податків і зборів; відбувся перерозподіл джерел податкових надходжень між рівнями бюджетної системи. Все це має стимулювати місцеву владу до пошуку оптимальної (збалансованої) місцевої фіскальної політики між збільшенням власної фінансової складової і формуванням комфортних умов для функціонування бізнесу, створенням нових робочих місць і виконанням взятих на себе зобов'язань перед місцевою громадою.

Враховуючи тривалість процесу децентралізації, зараз складно оцінити ефективність цих бюджетних нововведень, особливо що стосується реформування місцевого самоуправління та територіальної організації влади шляхом об'єднання сільських рад в масштабніші (більші) адміністративно-територіальні одиниці, а також перспектив внесення всіх необхідних змін в Конституцію України.

В Україні давно назріла необхідність перерозподілу повноважень, відповідальності та фінансових ресурсів між ланками влади. Процес реформування місцевих фінансів на умовах фінансової децентралізації в Україні повинен мати за основу визначені обсяги видаткових потреб за делегованими органам місцевого самоврядування повноваженнями. Обсяги фіскальних повноважень органів місцевого самоврядування, пропорції розщеплення доходних джерел між ланками бюджетної системи повинні визначатися відповідно до обсягів власних видаткових повноважень таких органів.

В рамках здійснення регіональної політики необхідно законодавчо врегулювати питання щодо створення територій зі спеціальним податковим режимом для підвищення привабливості з боку підприємців та інвесторів.

Кадрова політика в нашій державі потребує якісного оновлення – очищення від політичних «кольорів», відмову від принципів особистої відданості, приналежності до різних фінансових груп тощо.

Головним критерієм відбору кадрів повинна стати їх фаховість, а також патріотизм та відданість державному інтересу. Владі потрібні люди, які мають певні напрацювання та досвід в тій чи іншій галузі, сприятимуть найоптимальнішому вирішенню завдань, які стоять наразі перед державою, з мінімальною кількістю ризиків.

Зокрема, йдеться про залучення до реформ молодих перспективних спеціалістів, необхідність «соціальних ліфтів» – можливості освіченої енергійної молоді робити кар'єру державного службовця. Цьому ж сприяє гарантування першого робочого місця, збереження фахового сегменту працівників пенсійного віку, які володіють колосальним запасом знань та навичок.

Теперішня кадрова політика, особливо на місцях, має стати максимально прозорою через залучення громадськості до процесу відбору кандидатів на посади. Призначений керівник у своєму регіоні повинен мати, окрім необхідної компетенції і кваліфікації, ще й підтримку, довіру і повагу громадськості.

В довгостроковій перспективі необхідно надати місцевим органам влади фінансову і управлінську автономію від центральної влади, можливість визначати стратегію розвитку території, надати відповідні повноваження, ресурсну базу та підсилити відповідальність за забезпечення соціально-економічного розвитку території.

XV. ПОГЛИБЛЕННЯ СПІВПРАЦІ З ЄВРОСОЮЗОМ, ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Попри те, що найбільшим споживачем українських товарів у світі є країни ЄС (32,7% від загального експорту або 6,1 млрд дол США), за перше півріччя 2015 р. порівняно з першим півріччям минулого експорт до Євросоюзу впав на 36%. При цьому за майже рік роботи в умовах односторонніх торгових преференцій з боку ЄС за підсумками 2014-го р. товарний потік з України до Європи збільшився лише на 2,6 %.

Недотримання європейських стандартів безпечності, зволікання з сертифікацією, брак інформації із особливостей виходу на ринок ЄС (маркетинг, конкурентна і ефективна система збуту) стали причиною того, що багато вітчизняних підприємств, маючи значний потенціал для торгівлі із ЄС, так й не змогли скористатися можливостями наданих торговельних преференцій. Зокрема, за даними Мінагрополітики, за підсумками 2014 року багато тарифних квот на поставку української продукції в ЄС не були використанні. Зовсім не були використані квоти із постачання продукції тваринництва (м'ясо свинини, яловичини, баранини, яйця, молоко і молочні продукти), тільки на третину використані квоти обсягу експорту до ЄС курятини. Не розпочалось постачання харчових продуктів, грибів, цукрової кукурудзи, етанолу, а також обробленої продукції з молока і молочних продуктів, зернових, солоду та крохмалю. Повністю були використані квоти лише по кукурудзі, пшениці, меду, фруктовим сокам.

Причиною неповноцінного використання квот є недотримання європейських стандартів безпечності продукції та недостатній обсяг попиту на вітчизняну продукцію в ЄС.

Щоб допомогти підприємцям запровадити необхідні стандарти для реалізації своєї продукції на території ЄС, уряду та об'єднанням бізнесу необхідно розробити і забезпечити послідовну **реалізацію Національної програми адаптації української економіки до умов вільної торгівлі з ЄС** (стандарты, технічні регламенти, модернізація), а також спільно **розробити «дорожню карту» імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.**

Головною метою Національної програми адаптації має стати налагодження конструктивного діалогу влади та бізнесу за рахунок: розробки стимулюючих заходів (податкових, інвестиційних) модернізації вітчизняного виробничого комплексу; забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних виробників; забезпечення поступової лібералізації ринку шляхом передбачення для українського виробника можливості застосовувати перехідний період та захисні механізми, що не будуть суперечити умовам створення ЗВТ між Україною та ЄС тощо.

З метою сприяння поглибленню співпраці між Україною та ЄС необхідно заручитися підтримкою від ЄС для реалізації наступних заходів:

15.1. створення за рахунок грантів ЄС на території України сучасних європейських сертифікаційних центрів, які будуть акредитовані в ЄС та видавати сертифікати якості та безпечності європейського зразка. З метою контролю за вико-

Необхідно розробити і забезпечити послідовну реалізацію Національної програми адаптації української економіки до умов вільної торгівлі з ЄС (стандарты, технічні регламенти, модернізація), а також спільно розробити «дорожню карту» імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

ристанням отриманих коштів створити моніторингову групу з представників громадських організацій, асоціацій;

15.2. допомога в гармонізації податкового законодавства до положень і норм ЄС;

15.3. отримання компенсації (знижки) для участі українських виробників у виставках та форумах, які проводяться в ЄС, з метою налагодження контактів з можливими партнерами;

15.4. розширення доступу українських підприємств для участі в державних закупках Євросоюзу;

15.5. збільшення квот на безмитну поставку сільськогосподарської продукції на європейський ринок в рамках спільної аграрної політики між Україною та Європейським союзом.

15.6. опрацювання механізмів спрямування значної частини фінансової допомоги, грантів ЄС для розвитку бізнесу у рамках Східного партнерства безпосередньо на підприємство.

XVI. ЕКСПОРТНА ПОЛІТИКА

Чинні валютні обмеження НБУ при здійсненні експортно-імпортних операцій вплинули на скорочення обсягів вітчизняного експорту товарів та послуг (до -33% за підсумками січня-липня цього року).

Показовим є те, що девальвація національної валюти на початку року лише частково позначилася на вирівнянні зовнішньоторгівельних дисбалансів та наразі не створює сталих передумов для нарощування обсягів експорту, що дуже важливо в умовах різкого зниження платоспроможного попиту на внутрішньому ринку.

Експортна політика в Україні має бути направлена на розширення ринків збуту української продукції, а також включати систему стимулів для підвищення якості продукції і збільшення експорту із високою доданою вартістю. Для її успішної реалізації необхідне зростання конкурентоспроможності вітчизняної продукції; зниження відставання технологічного рівня забезпеченості української промисловості в порівнянні із світовими стандартами; забезпечення розвитку фінансової, технічної і інформаційної інфраструктури, що стимулюватиме виробництво високотехнологічної продукції.

Необхідно об'єднати зусилля бізнесу та уряду для максимальної реалізації зовнішньоекономічного потенціалу України, підтримки експортоорієнтованих галузей народного господарства та використовувати усі наявні інструменти для нарощування експорту української продукції, розширення горизонтів поставок продукції. До таких інструментів належать:

16.1. Диверсифікація економіки, прискорення адаптації технічних регламентів, стандартів до норм ЄС з метою зниження виробничих, комерційних та інвестиційних ризиків, пов'язаних з втратою ринків на сході.

16.2. Можливість здійснення експортного кредитування імпортера-покупця на оплату закупівель (фактично це один із механізмів відстрочки платежу за поставлену продукцію). Реалізація цього механізму неможлива внаслідок чинної системи валютного регулювання в Україні.

16.3. Страхування експортних кредитів для захисту майнових інтересів експортера-кредитора від комерційних і некомерційних ризиків. В Україні досі не створена необхідна інфраструктура для здійснення експортного кредитування та страхування експортних кредитів

16.4. Відновлення роботи торговельно-економічних місій у складі закордонних дипломатичних установ, особливо в країнах, з якими сформувалося від'ємне торговельне сальдо.

XVII. ВІДНОВЛЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Збереження і розвиток трудового потенціалу є необхідною передумовою інноваційного розвитку та стратегічним завданням сталого розвитку країни.

Тривалий час відбувалося звуження природної бази трудового потенціалу, зокрема внаслідок значних обсягів трудової міграції працездатного населення за межі України, що викликано наявними деформаціями на ринку праці. В Україні не існує також комплексного підходу до прогнозування потреб виробничої та невиробничої сфер у кваліфікованих спеціалістах і робітниках з урахуванням структури національної економіки. Однією з найбільш серйозних проблем є відсутність вірогідної статистики щодо реального співвідношення попиту й пропозиції кадрів на ринку праці України.

Наразі обсяг та рівень зайнятості населення є вкрай низьким (у 1 півріччі 2015 р. – 56,5%). Значною залишається питома вага зайнятих у неформальному секторі економіки (більше чверті від загальної кількості зайнятого населення). Помітно скорочується кількість платників ЄСВ (у серпні 2015 р. у порівнянні із серпнем минулого року скорочення становить 1,1 млн. осіб). У переважній більшості видів економічної діяльності та у всіх регіонах України зменшується середньо-облікова кількість штатних працівників. Попит на працівників скорочується практично в усіх видах економічної діяльності. Зростає кількість працівників, попереджених про заплановане масове звільнення (протягом серпня у 7 разів більше до серпня 2014 р.). Значними залишаються обсяги та рівень безробіття (за методологію МОП 9,2%). Збереження і розвиток трудового потенціалу пропонується забезпечити шляхом:

стабілізації зайнятості населення в умовах фінансової кризи;

підвищення економічної активності населення, посилення мотивації населення до укладення трудових договорів, сприяння продуктивній зайнятості населення з орієнтацією на інноваційну модель розвитку виробництва;

підтримки підприємницької ініціативи громадян і розвитку малого та середнього підприємництва, самостійної зайнятості населення;

зменшення трудової міграції працездатного населення за кордон, сприяння поверненню в Україну довгострокових працівників-мігрантів.

Окремим пріоритетом у розвитку трудових ресурсів має стати завдання щодо прискорення темпів оновлення професійних знань та організація безперервної освіти. Нині щорічно обновляється близько 5 % теоретичних і 20 % професійних знань. Умовна одиниця виміру старіння знань фахівця – період зниження його компетентності на 50 % внаслідок появи нової інформації, показує, що за багатьма професіями цей період настає менш ніж через 5 років, тобто стосовно вітчизняної системи вищої освіти часто раніше, ніж закінчується навчання.

XVIII. ПЕРЕЛІК ПРОБЛЕМ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ ВИРІШЕНІ НЕВІДКЛАДНО:

У сфері державного управління та фінансово-кредитної політики

Формування повноцінного органу державного управління промисловою політикою.

Бюджетне та організаційне забезпечення діяльності Державної агенції з питань відновлення Донбасу

Створення структури з надання фінансової підтримки експорту - Державного експортно-кредитного агентства.

Створення Спеціального страхового фонду за участі іноземних та вітчизняних інвесторів для фінансування інфраструктурних проектів.

Створення Державного банку розвитку для кредитування реального сектора під розширення чи будівництво нового виробництва.

У сфері забезпечення прозорості діяльності державних органів

Запровадження системи відкритих електронних торгів під час здійснення державних закупівель.

Запровадження публічного продажу об'єктів державної власності.

Забезпечення прозорості конкурсної процедури відбору осіб на посади в органи ДФС.

Розробка та прийняття Закону України «Про устанovu бізнес-омбудсмена».

У сфері податкової та митної політики, протидії корупції

Поступова та цілеспрямована лібералізація заходів валютного регулювання (зменшення частки обов'язкового продажу валютної виручки з 75% до 50%, а для деяких сфер – до 25%, скасування 90-денного строку розрахунків за операціями з експорту/імпорту товарів з одночасною розробкою диференційного підходу до встановлення термінів повернення валютної виручки з урахуванням специфіки виробничого циклу).

Скасування додаткового збору на імпорт, оподаткування пенсій працюючих пенсіонерів.

Визначення вичерпного переліку критичного імпорту, скасування ввізних мит на устаткування та обладнання, які ввозяться на митну територію України для модернізації виробництв.

Скасування постанови КМУ «Про використання у системі управління ризиками орієнтовних показників митної вартості товарів» №724 від 16.09. 2015 р.

Встановлення особистої відповідальності працівників податкових та митних органів за втрати, яких зазнали суб'єкти підприємницької діяльності через незаконні дії або бездіяльність посадових осіб ДФСУ.

У сфері розвитку державно-приватного партнерства

Започаткування реалізації загальнодержавних проектів у форматі державно-приватного партнерства (будівництво плат-

них автомагістралей, виробництво літаків "Антонов", будівництво нових та реконструкція діючих вугільних шахт, оновлення ЖКХ та енергетичної інфраструктури, будівництво сучасних сміттєпереробних комплексів на базі новітніх технологій повного перетворення всіх видів побутових, промислових та муніципальних відходів та сміття із отримання додаткових джерел енергоносіїв, комерційних продуктів та матеріалів із попередньо заданими параметрами).

У законодавчій сфері

Прийняття законопроектів:

Про мораторій на перевірки суб'єктів господарської діяльності №2918 від 20.05.2015 р.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зняття регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства в Україні та стимулювання інвестицій) № 1058 від 27.11.2014 р.

Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо зменшення податкового тиску на платників податків) №2004 від 03.02.2015 р.

Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо оподаткування неприбуткових організацій) №2049 від 05.02.2015 року.

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

З метою стимулювання влади до належного опрацювання пропозицій, викладених у Антикризівій програмі спільних дій влади та бізнесу, у ході спільних заходів із Правлінням УСПП представники Антикризівій ради громадських організацій протягом останнього періоду спрямовували свою діяльність на найбільш чутливому напрямку сучасних комунікацій бізнесу і влади, а саме - практиці застосування системи електронного адміністрування ПДВ та загалом змісті подальшої реформи у сфері податкової політики.

13 серпня 2015 року в УСПП проведено круглий стіл на тему «СЕА ПДВ в повному режимі: перші підсумки». Висновки представників бізнесу, що були надіслані за підсумками дискусій до Президента України, Верховної Ради України, уряду, констатували негативні наслідки запровадження СЕА ПДВ для розвитку малого та середнього бізнесу, що є загрозою для подальшого відновлення та розвитку економіки країни.

У рамках супроводження проблематики підтримки національного виробника, визначеної в окремому розділі Антикризівій програми спільних дій влади та бізнесу, під час тематичного круглого столу в УСПП обговорено комплекс негативних наслідків від впровадження додаткового імпортного збору. У зверненні до Верховної Ради України за результатами обговорення рекомендовано прийняти законопроект № 2674 від 20.04.2015 р. «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про заходи щодо стабілізації платіжного балансу України відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року», оскільки негативний ефект вказаного збору, а саме подорожчання сировини, технологій, обладнання, комплектуючих, уже переважили його очікуваний фіскальний результат.

Для підтримання працездатних механізмів комунікацій влади та суспільства в інтересах забезпечення захисту законних прав платників податків, поліпшення підприємницького клімату в країні, розвитку партнерських відносин між владою і бізнесом 23 вересня ц.р. Антикризівією радою громадських організацій, УСПП проведено спільне засідання з керівництвом Державної фіскальної служби України. За підсумками засідання підписано Меморандум про партнерство та співробітництво між Антикризівією радою громадських організацій та Державною фіскальною службою, що може використовуватися підприємницькою спільнотою як інструмент для знаходження прийнятних рішень з реалізації положень, викладених у Антикризівій програмі спільних дій влади та бізнесу (розділ Фіскальна політика та шляхи її вдосконалення).

У рамках змістовного наповнення Антикризівій програми регіональною проблематикою проведено розширені засідання Антикризівій ради громадських організацій та Правління УСПП у Кіровограді (30 червня) та Харкові (25 вересня), у ході яких прийнято Заяву щодо реформування податкової системи та підготовки Державного бюджету на 2016 рік та Заяву стосовно проблеми кредитування реального сектору економіки.

Інертне реагування влади на звернення УСПП та Антикризівій ради громадських організацій України щодо врахування рекомендацій Антикризівій програми спільних дій влади та

бізнесу, змушує об'єднати зусилля підприємницької спільноти на більш широкій представницькій платформі для організації прямого діалогу з вищим керівництвом країни з питань, які турбують бізнес. Антикризова рада громадських організацій, Український союз промисловців та підприємців, інші профільні бізнес-асоціації виходять із гострої необхідності спільного відшукування шляхів покращання економічної ситуації в країні.

***

22 вересня в Києві відбувся Національний Форум «Трансформація України». Його ініціаторами, організаторами та активними учасниками є представники громадянського суспільства, громадських організацій, об'єднань бізнесу, освіти, культури, науки, духовенства, міжнародної спільноти, представники дипломатичних місій. Форум дав старт постійно діючій платформі комунікацій та плідного співробітництва представників українського суспільства, громадянських активістів, влади – Президента, Верховної Ради та Уряду України, міжнародного співтовариства.

Національний форум «Трансформація України» має стати постійно діючою дискусійною платформою як на загальнонаціональному, так і на регіональному рівнях. За підсумками роботи Національного форуму «Трансформація України» підготовлено та оприлюднено Заяву:

**ЗАЯВА
ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕРШОГО ЗАСІДАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО ФОРУМУ «ТРАНСФОРМАЦІЯ
УКРАЇНИ»**

(22 вересня 2015, Київ)

Виходячи з незворотності інтеграції України у європейську спільноту, яка проголошена Угодою про асоціацію та поглиблену і всеохоплюючу зону вільної торгівлі з ЄС від 27 червня 2014 року;

враховуючи соціально-економічну ситуацію, військові та політичні ризики в Україні та для неї, а також необхідність забезпечення сталого розвитку держави на благо українського народу,

учасники першого засідання Національного форуму «Трансформація України» зробили наступну заяву:

«Пріоритетним завданням є здійснення результативних реформ та сучасних перетворень в усіх сегментах українських інституційних та економічних систем. Досягнення таких результатів полягає у використанні найкращих європейських практик побудови демократичної держави, адаптації до українських реалій технології, знань та досвіду успішної трансформації держав-членів ЄС. Разом із захистом своєї території і суверенітету, системна трансформація зміцнюватиме українську державність.

Необхідно здійснити всі належні заходи для сучасного, конкурентоспроможного і демократичного розвитку України, зміцнення демократії та верховенства закону і досягнення європейських стандартів життя для українських громадян. Ми виступаємо за повне застосування Угоди

про поглиблену і всеохоплюючу зону вільної торгівлі між Україною та ЄС з 1 січня 2016 року.

Ми ініціюємо створення постійної Робочої групи з моніторингу та оцінки поточних і майбутніх програм і стратегій розвитку України, включаючи програми Кабінету Міністрів, Президента України й інших національних і міжнародних партнерів, та їхньої реалізації. Робоча група буде створена до 15 жовтня 2015 року.

З метою обговорення планів реформ у всіх сферах економічного та соціального життя в Україні, а також встановлення системного зв'язку між громадянським суспільством, урядом, парламентом і міжнародним співтовариством будуть проводитися секторальні Форуми. Вони будуть організовані на національному та регіональному рівнях і передбачатимуть обговорення основних стратегічних реформ, не виключаючи інших можливих питань загального суспільного інтересу. Основними пріоритетними секторами є:

- бізнес-клімат;
- сільське господарство;
- енергетика;
- децентралізація та регіональний розвиток;
- розвиток громадянського суспільства;
- освіта і наука;
- соціальний сектор;
- культура.

Кожен секторальний Форум матиме національного та міжнародного координаторів. Національний форум ініціюватиме створення Асамблеї координаторів з метою забезпечення горизонтальної координації роботи галузевих форумів. Секретаріат Форуму буде створено до кінця жовтня.

Ми переконані, що реалізація реальних трансформаційних змін у політичному, соціальному та економічному житті України є нагальною необхідністю. Національний форум «Трансформація України» забезпечить платформу постійного обговорення в якості ефективного інструменту для суспільного діалогу та демократичної підзвітності. Системна трансформація України вимагає консолідації всього доступного досвіду – вітчизняного і міжнародного, а також відкритого обговорення як попередньої умови для національного консенсусу про шлях реформ. Громадські активісти, представники бізнесу, політики і журналісти сприятимуть просвіті суспільства і більшому розумінню про напрямки українських реформ.

Сайт (nftu.org.ua) дає змогу провести широкі дебати між учасниками і підтримує роботу Форуму.

Наступне засідання Національного форуму «Трансформація України» буде проведене у листопаді 2015 року в Києві».

**Електронна версія
АНТИКРИЗОВОЇ ПРОГРАМИ СПІЛЬНИХ ДІЙ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ.
НЕВІДКЛАДНІ РІШЕННЯ 2015-2016 років
представлена на сайті УСПП
<http://uspp.ua>**

Документ знаходиться у режимі постійного оновлення

**Антикризова рада громадських організацій України
відкрита до діалогу та врахування ваших зауважень та пропозицій
у новій редакції цього документа**

